

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หน่วยในการวิเคราะห์ ได้แก่ การดำเนินงานกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) บุคลากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 คน และ 2) ประชากร ได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาจากปัญหาและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้

1. การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตจากบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า บุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 คน พบว่า เป็นเพศหญิง 3 คน เพศชาย 2 คน ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 27 ปี พนักงานราชการ จำนวน 2 คน มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 2 ปี และ 6 ปี ครูอาสาสมัครการศึกษานอกระบบ มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 4 ปี และครูศูนย์การเรียนชุมชน มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 2 เดือน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

116

1.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษาอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเฉลี่ย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงานด้านการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านนโยบาย การจัดกิจกรรม ด้านการวางแผน และด้านการพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ส่วนด้านการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง เป็นลำดับสุดท้าย และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน มีดังนี้

1.2.1 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านนโยบายการจัด กิจกรรมเฉลี่ยรวมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมใน การศึกษา นโยบาย เป้าหมาย และจุดเน้นการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ประชุมปรึกษาและระดมความคิดเห็น เท่ากันกับรวบรวมข้อมูล สรุปสภาพปัจจุบันและ ปัญหาการจัดกิจกรรม ร่วมกำหนดนโยบายโดยใช้ข้อมูลพื้นฐาน และพิจารณาให้ความเห็นชอบร่าง นโยบาย เสนอคณะกรรมการบริหารกิจกรรม อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

1.2.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการวางแผน เฉลี่ยรวม ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหา และ ความต้องการด้านการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ แต่งตั้ง คณะทำงานจัดทำแผนการจัดกิจกรรม เท่ากันกับ จัดทำร่างแผน/โครงการ เสนอคณะกรรมการ บริหารกิจกรรมพิจารณาให้ความเห็นชอบ และจัดทำแผน/โครงการ สอดคล้องตามยุทธศาสตร์และ กิจกรรมที่กำหนดไว้ในนโยบายการจัดกิจกรรม และพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างนโยบาย เสนอ คณะกรรมการบริหารกิจกรรม อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

1.2.3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการดำเนินกิจกรรม เฉลี่ยรวมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กำหนดบทบาทหน้าที่และมอบหมายงาน เท่ากันกับ ปฏิบัติตามกรอบแนวทางและบทบาทหน้าที่ที่กำหนด อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ จัดทำกรอบแนวทางการปฏิบัติงานและจัดเตรียมทรัพยากรการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานตามแผนงาน / โครงการที่กำหนด และศึกษาวิเคราะห์ภารกิจตามแผนการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

1.2.4 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการติดตามประเมินผล เฉลี่ยรวมในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ติดตามตรวจสอบ และสรุปผล การจัดกิจกรรมเป็นรายโครงการอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ เก็บรวบรวม ข้อมูลตามปฏิทินการประเมินผล เท่ากันกับวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานผลการประเมิน และ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

117

แต่งตั้งคณะทำงานจัดสร้างเครื่องมือกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผล และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานกำหนดระยะเวลาการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

1.2.5 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านการพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรม เฉลี่ยรวมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชุม/ปรึกษาเพื่อระดมความคิดเห็นจากคณะกรรมการบริหาร เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ นำแผนการพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมไปสู่การปฏิบัติ พัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรม และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินงาน เท่ากันกับ ตัดสินใจพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงาน โดยใช้ข้อมูลจากการประเมินผลเป็นพื้นฐาน และวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

1.3 สรุปประเด็นที่ได้จากข้อเสนอแนะของบุคลากรในการปฏิบัติงาน พบว่าบุคลากร ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา เช่น 1) ด้านนโยบายการจัดกิจกรรม อาทิ การจัดกิจกรรมไม่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือชุมชน และเสนอแนะให้จัดการสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือศึกษาชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย 2) ด้านการวางแผน อาทิ ขาดการมีส่วนร่วมจากกลุ่มเป้าหมายและชุมชน และเสนอแนะให้เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายและชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน 3) ด้านการดำเนินกิจกรรม อาทิ กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานสูงและไม่สามารถปฏิบัติได้จริง และเสนอแนะให้กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและสามารถปฏิบัติได้ 4) ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานไม่มีความต่อเนื่อง และเสนอแนะให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง 5) ด้านการพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรม อาทิ ขาดการพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรม และเสนอแนะให้นำผลการติดตามประเมินผลมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรม หรือจัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย

2. การดำเนินการจัดการกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตจากนักศึกษาของศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างคุณธรรมนำความรู้สู่การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง มากกว่าครึ่งของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

118

2.2 ระดับผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต นักศึกษามีความคิดเห็นว่า ผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา/สาระ อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านวิทยากร ด้านสถานที่ ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนและด้านสื่อ/อุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีดังนี้

2.2.1 ผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่าผลการดำเนินงาน ด้านเนื้อหา/สาระ เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า น่าสนใจและมีประโยชน์ อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีโอกาสได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม และระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเนื้อหา/สาระ อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2.2.2 ผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่าผลการดำเนินงาน ด้านวิทยากร เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วิทยากรมีความรู้ ความสามารถในกิจกรรมที่จัดขึ้น อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ วิทยากรจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องสนุกสนาน วิทยากรเข้าใจจุดเน้นหรือสาระสำคัญของกิจกรรม วิทยากรมีเทคนิคในการถ่ายทอดน่าสนใจ และวิทยากรทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตื่นตัวตลอดเวลา อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2.2.3 ผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่าผลการดำเนินงาน ด้านสื่อ/อุปกรณ์ เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เอกสารประกอบน่าสนใจและมีประโยชน์ อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ สื่อ/อุปกรณ์ มีความเหมาะสมกับกิจกรรมที่จัด สื่อ/อุปกรณ์ มีความพอเพียงต่อความต้องการใช้ในการจัดกิจกรรม และสื่อ/อุปกรณ์ มีความหลากหลายอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2.2.4 ผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักศึกษามีความคิดเห็นว่าผลการดำเนินงาน ด้านสถานที่เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานที่จัดกิจกรรมมีความสะดวกและปลอดภัย อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ สถานที่จัดกิจกรรมสะอาดและเป็นระเบียบ สถานที่จัดกิจกรรมกว้างขวาง และสถานที่จัดกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2.2.5 ผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักศึกษา มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานด้านกระบวนการ/ขั้นตอน เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำเข้าสู่บทเรียนมีความน่าสนใจ อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ วิธีสอน/ให้ความรู้ สามารถเข้าใจได้ง่าย กระบวนการและขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ให้ความสนใจกับผู้เรียนทุกคน/ทุกกลุ่ม ด้วยความเสมอภาค ตรวจสอบ/ประเมินผลความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเหมาะสม และเลือกกิจกรรมเหมาะสมกับเนื้อหา ของบทเรียนและการพัฒนาพฤติกรรมผู้ร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

3. สรุปประเด็นที่ได้จากข้อเสนอแนะของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า นักศึกษา ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา เช่น 1) ด้านเนื้อหา/สาระ อาทิ น้อยเกินไปและไม่ครอบคลุม และเสนอแนะให้เพิ่มเนื้อหา/สาระ ให้มากและครอบคลุมยิ่งขึ้น 2) ด้านวิทยากร อาทิ วิทยากรมีจำนวนน้อย และเสนอแนะให้จัดหา วิทยากรเพิ่มเติม 3) ด้านสื่อ/อุปกรณ์ อาทิ สื่อประกอบการเรียน มีจำนวนน้อย และเสนอแนะ ให้เพิ่มสื่อประกอบการเรียน ให้เพียงพอต่อปริมาณของผู้เรียน 4) ด้านสถานที่ อาทิ สถานที่คับแคบ บางกิจกรรมใช้สถานที่ที่ไม่เหมาะสม และเสนอแนะให้จัดหาสถานที่ที่กว้างขวางและเหมาะสมกับ การจัดกิจกรรมแต่ละประเภท 5) ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียนไม่น่าสนใจ และ เสนอแนะให้ควรเพิ่มกิจกรรม เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิต ศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ดังนี้

การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สูงสุด ควรประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อ บูรณาการการดำเนินงาน โดยนำทุนทางสังคมและทรัพยากร มาใช้ในการดำเนินงานให้มากที่สุด ภายใต้หลักการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หลักการจัดกิจกรรม รูปแบบการจัดกิจกรรม เทคนิคกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ควรดำเนินการให้กลุ่มเป้าหมายเกิด กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4 ขั้น ดังนี้

1. การฝึกคิดวิเคราะห์
2. การปฏิบัติจริง
3. การเรียนรู้/ความจำ
4. การแก้ปัญหา

หลักการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ควรมีหลักการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. ยึดกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีความหลากหลายทั้งเพศและวัย ดังนั้นการพัฒนาการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ควรวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือชุมชนเสียก่อน และสรุปเป็นสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อกำหนดเป็นทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและชุมชนนั้น ๆ

2. ยึดทักษะชีวิตพื้นฐานที่จำเป็น 4 ด้าน เป็นหลัก ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพอนามัย 2) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้ประชาชนมีทักษะชีวิตที่จำเป็นและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. ยึดประเด็นปัญหาในชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก เนื่องด้วยสภาพของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน โดยการศึกษาชุมชนเพื่อวิเคราะห์ปัญหา เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องเหมาะสมและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน

4. ยึดนโยบายหรือเอกลักษณ์ของชาติเป็นหลัก โดยเฉพาะนโยบายเร่งด่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตพื้นฐานที่จำเป็น 4 ด้าน

รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจ สามารถจัดในรูปแบบต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. รูปแบบกลุ่มสนใจ : เป็นการรวมกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกัน

2. รูปแบบค่าย : เป็นการรวมกลุ่มคน โดยจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติ มีทักษะชีวิตที่จำเป็น มีความผูกพันกับกลุ่มในลักษณะเครือข่ายช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างต่อเนื่อง

3. รูปแบบการอบรม : เป็นการจัดการอบรมให้แก่ประชาชน เพื่อให้ความรู้ในเรื่องที่เห็นว่าจะแก้ปัญหาให้กับตนเองและปัญหาของชุมชน

4. การจัดกิจกรรมชุมชน : การออกแบบและพัฒนากิจกรรม ควรพิจารณาความจำเป็นปัญหา หรือความจำเป็นเร่งด่วนของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันอาจมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชีวิตด้านอื่น ๆ ไปพร้อมด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

121

เทคนิคการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการและมีความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนรู้ มีหลักการที่สำคัญที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม : ควรศึกษาวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมว่า “จัดเพื่ออะไร” เพื่อจะทำให้สามารถเลือกได้ว่าจะใช้กิจกรรมรูปแบบใด จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์
2. กลุ่มเป้าหมายของการจัดกิจกรรม : การเลือกกิจกรรม ควรให้ความสำคัญกับความหลากหลายและคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายด้วยเสมอ
3. สถานที่และเครื่องอำนวยความสะดวก : ความเหมาะสมและความพร้อมของสถานที่และเครื่องอำนวยความสะดวกในกรณีที่สถานที่จัดกิจกรรมไม่ใช่ห้องประชุม และไม่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ควรจัดกิจกรรมที่ไม่เป็นวิชาการมากนัก และเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้พูดคุยกันเองมากขึ้น
4. เนื้อหา : ควรกำหนดเนื้อหา ความยาก-ง่าย ความสั้น-ยาว ในกรณีที่เนื้อหามีความยาก ควรปรับให้ง่าย โดยการใช้สื่อหรือกิจกรรมช่วย ถ้าเนื้อหามาก ควรจัดทำเอกสารเพิ่มเติม ให้กลุ่มเป้าหมายศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเอง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต จะต้องเรียนรู้เทคนิคที่สำคัญ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม ได้แก่

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ
3. การจัดการเรียนรู้รูปแบบการเข้าค่าย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้จัดทำโครงการ โดยยึดทักษะชีวิตพื้นฐานที่จำเป็นด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และนำทฤษฎีสังคมและทรัพยากรที่มีในพื้นที่มาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ภายใต้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

ชื่อโครงการ

โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสานสัมพันธ์ฉันท์ครอบครัว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความตระหนักว่าการสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและมีความสุขได้นั้น สมาชิกในครอบครัวต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนสิ่งที่ยังบกพร่องของตนเอง เพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ของครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

122

เป้าหมาย

ครอบครัว (ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูกอายุมากกว่า 8 ปีขึ้นไป) ของผู้ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 รวมทั้งสิ้นจำนวน 50 ครอบครัว)

วิธีการดำเนินงาน

การสัมมนาครั้งนี้มีรูปแบบแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมเวทีสร้างการเรียนรู้ครอบครัวแบบกระบวนการมีส่วนร่วม โดยมีวิทยากรช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิมมากกว่าถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนโดยตรง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การกระทำใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

การจัดกิจกรรมมุ่งเน้นให้วิทยากรกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นผู้สร้างความคิดรวบยอดจากประสบการณ์เดิม มีหลักสำคัญ 5 ประเภท ได้แก่

1. เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
2. ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทอยู่ตลอดเวลา
3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
4. ปฏิสัมพันธ์ที่ดีทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง
5. มีการสื่อสาร โดยการพูด หรือการเขียน เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน วิเคราะห์ และสังเคราะห์

สถานที่ดำเนินงาน ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระยะเวลาการดำเนินการโครงการ วันที่ 15 พฤษภาคม 2554

ผู้รับผิดชอบโครงการ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย เกิดความตระหนักถึงการสร้างครอบครัวให้อบอุ่น
2. ครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย เกิดกระบวนการเรียนรู้และทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการอยู่ร่วมกันภายในครอบครัว
3. เกิดเครือข่ายครอบครัวเข้มแข็ง อันจะส่งผลต่อความมั่นคงของชุมชน สังคม และประเทศชาติ
4. เกิดการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ระหว่างกลุ่มเป้าหมาย ครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย ที่ว่าการอำเภอบางซ้าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้

1. การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตจากบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก ไม่สอดคล้องกับ สนอง โกลด์ซิด (2551 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในโรงเรียน เฉลี่ยรวมในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย มีเพียงจำนวน 5 คน ดังนั้น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จึงจำเป็นต้องใช้บุคลากร ในการปฏิบัติงานตามภารกิจและหน้าที่อย่างเต็มกำลัง โดยเฉพาะการปฏิบัติงานด้านการดำเนินกิจกรรม เพื่อการสร้างองค์รคุณภาพ ซึ่ง สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย (2543 : 9) กล่าวว่า การสร้างองค์รคุณภาพ (Quality organization) ผู้บริหารจะต้องสร้างนิสัยแห่งคุณภาพที่เป็นพื้นฐานเสียก่อน ประกอบด้วย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสภาพแวดล้อมที่ทำงานและวิธีทำงาน สร้างบรรยากาศและสนับสนุนการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอันจะนำไปสู่จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้

1.2 สรุปประเด็นที่ได้จากข้อเสนอแนะของบุคลากรในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ด้านนโยบายการจัดกิจกรรม ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานและด้านการพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานโครงการเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต มีการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการและจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551 : 4-5) ดังนั้น อาจจะมีเนื้อหาและหลักสูตรที่ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือบริบท ตลอดจนความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มหรือแต่ละชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

2. การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตจากกลุ่มเป้าหมายของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

2.1 ระดับผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นว่าผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเฉลี่ย ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา/สาระ อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านวิทยากร ด้านสถานที่ ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน และด้านสื่อ/ อุปกรณ์ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับ อุษยา ศิริเมธี (2548 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้เข้ารับ การฝึกอบรมหลักสูตรกิจกรรมสร้างเสริมนิสัยอุตสาหกรรม ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา มีความเห็นต่อ โครงการฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดกิจกรรม/โครงการ เป็นแผนงานที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ บางซ้าย ต้องจัดให้การดำเนินงานตามนโยบายของส่วนกลาง มีการกำหนดงบประมาณบุคลากร รวมไปถึงรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการฝึกอบรม อาทิเช่น สถานที่ เนื้อหา วิทยากร สื่อโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ซึ่งศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ บางซ้าย ได้เคยดำเนินการกิจกรรม/โครงการ เป็นประจำอยู่แล้ว ดังนั้นจึงมีความพร้อมกับการดำเนินงาน ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความพึงพอใจ ตามที่ ทวีป ศิริรัมย์ (2544 : 149) กล่าวว่า ความพึงพอใจ ต่อการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ มักจะอยู่บนพื้นฐานของความประทับใจ (Impression) ของผู้เข้ารับ การอบรมเป็นหลัก

2.2 สรุปประเด็นที่ได้จากข้อเสนอแนะของนักศึกษา พบว่า นักศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา เช่น 1) ด้านเนื้อหา/สาระ 2) ด้านวิทยากร 3) ด้านสื่อ/อุปกรณ์ 4) ด้านสถานที่ และ 5) ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการจัดกิจกรรมใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยสำคัญในการบริหาร เช่น กำลังคน กำลังเงิน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก และการจัดการ เมื่อใด ก็ตาม ทรัพยากรหรือปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินการยังไม่เพียงพอก็อาจทำให้การดำเนินการนั้น ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การดำเนินการมีปัญหา นั่นเอง ดังที่ เซอร์โต (Certo. 1989 : 8) กล่าวว่า การบริหาร คือ กระบวนการที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จของ องค์กร โดยผ่านการดำเนินการของบุคคล และการใช้ทรัพยากรขององค์กร ซึ่งได้แก่ คน งบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ ฯลฯ ก่อให้เกิดผลผลิตขั้นสุดท้าย

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ควรประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อบูรณาการการดำเนินงาน โดยนำทุนทางสังคมและทรัพยากร มาใช้ในการดำเนินงานให้มากที่สุด ภายใต้หลักการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หลักการจัดกิจกรรม รูปแบบการจัดกิจกรรม เทคนิคกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งผู้วิจัยได้นำรูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ Balanced Scorecard Model มาปรับใช้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ผ่านมุมมอง 4 ด้าน ได้แก่ มุมมองด้านงบประมาณ มุมมองด้านกลุ่มเป้าหมาย มุมมองด้านกระบวนการภายใน และมุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา ทั้งนี้เพื่อทำให้การดำเนินงานในการจัดกิจกรรม/โครงการ สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับ บร็อกเกตต์ และฮิมสตรา (Brockett and Hiemstra, 1991 : 109-117) ที่ได้เสนอแนะว่า กระบวนการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียน คือ การเตรียมแบบเรียน หรือการให้คำแนะนำการศึกษาของการใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับหลักสูตร ทั้งนี้รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ รายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้ อัดซีวีประวัติ แบบสัญญาการเรียนรู้ คำอธิบายหรือคำแนะนำที่จำเป็นอื่น ๆ และอุปกรณ์พิเศษที่ผู้อำนวยความสะดวกคิดว่าจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ซึ่ง วันชัย คำเจริญ (2545 : 51-52) กล่าวว่า กลยุทธ์การสร้างความพึงพอใจเป็นเป้าหมายสูงสุดของความสำเร็จในการดำเนินงานบริการ เพื่อให้เกิดความรู้สึที่ดีและประทับใจในบริการความพึงพอใจ จึงเป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินคุณภาพของการบริการ คุณภาพการบริการที่จะทำให้พึงพอใจขึ้นอยู่กับลักษณะการบริการที่ปรากฏให้เห็น เช่น สถานที่ อุปกรณ์เครื่องใช้ บุคลิกลักษณะของพนักงานบริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจของการบริการ ความเต็มใจที่จะให้บริการตลอดจนความรู้ความสามารถในการให้บริการด้วยความเชื่อมั่นและความเข้าใจต่อผู้อื่น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านการติดตามประเมินผลอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติตามได้ โดยจะกำหนดเป็นคู่มือการปฏิบัติงานไว้ให้บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตาม

1.2 กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ด้านสื่อ/อุปกรณ์ อยู่ในลำดับสุดท้าย ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน ควรจัดเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ ให้มีความน่าสนใจและมีประโยชน์ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย และพอเพียงต่อความต้องการใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย และทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น

1.3 ผู้บริหารควรจัดให้มีการประชุม เพื่อรับฟังและค้นหาแนวทางในการดำเนินงาน จากบุคลากรในองค์กร ทั้งนี้เพื่อทำการดำเนินงานเกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ขององค์กรและนโยบายที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อทักษะชีวิต ของศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาพรวมระดับภาคหรือระดับประเทศ เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดแก่กลุ่มเป้าหมาย

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกิจกรรมการศึกษาเพื่อทักษะชีวิต ของศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในภาพรวมระดับภาคหรือระดับประเทศ เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อทักษะชีวิต ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแต่ละพื้นที่

2.3 ควรมีการทดลอง โครงการวิจัยเพื่อประเมินผลกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิต หรือรวมกิจกรรมเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการประเมินผลอย่างเป็นระบบ